

1. Антисери, Д., Западная философия от истоков до наших дней. Том 4. От романтизма до наших дней / Д. Антисери, Дж. Реале – СПб. : Петрополис, 1997. – 880 с.
2. Камю, А. Бунтующий человек / А. Камю // Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство; [пер. с фр. И. Я. Волевича, Ю. М. Денисова, А. М. Руткевича, Ю. Н. Стефанова]. – М. : Политиздат, 1990. – С. 116-355.
3. Камю, А. Миф о Сизифе. Эссе об абсурде / А. Камю // Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство; [пер. с фр. И. Я. Волевича, Ю. М. Денисова, А. М. Руткевича, Ю. Н. Стефанова]. – М. : Политиздат, 1990. – С. 21-99.
4. Сартр, Ж. П. Бытие и ничто: Опыт феноменологической онтологии / Ж. П. Сартр; [Пер. с фр., предисл., примеч. В. И. Колядко]. — М. : Республика, 2004. — 639 с.
5. Сартр, Ж. П. Воображение / Ж. П. Сартр [Электронный ресурс]. – Режим доступа : URL: http://philosophy.ru/library/sartre/sartr_img.
6. Сартр, Ж. П. За закрытыми дверями / Ж. П. Сартр // Тошнота. Пьесы. – М. : АСТ, 2003. – С. 497-536.
7. Сартр, Ж. П. Экзистенциализм – это гуманизм / Ж. П. Сартр // Сумерки богов: сборник / Ф. Ницше, З. Фрейд, Э. Фромм и др.; сост., общ. ред. и предисл. А. А. Яковлева. – М. : Политиздат, 1989. – С. 319–144.

Власевич-Хоркава Т. В. Свобода и проблема идентичности во французской философии экзистенциализма.

Исследовано проблему идентичности человека в философских концепциях французских мыслителей-экзистенциалистов: Ж. П. Сартра, Г. Марселя и А. Камю. Выяснено, что Ж. П. Сартр и Г. Марсель рассматривали вопрос об идентичности как вопрос о взаимоотношениях человеческих субъектов. Установлено, что в отношениях с другими экзистенциями мы познаем и открываем себя. Утверждено, что благодаря бунту человек приобретает и сохраняет свою идентичность.

Ключевые слова: человек, идентичность, экзистенция, бытие-в-себе, бытие-для-себя, свобода, ответственность, коммуникация, бунт.

Vlasevych-Khorkava T. Freedom and the problem of human identity in French philosophy of existentialism.

The problem of human identity in philosophical concepts French existentialist thinkers J.-P. Sartre, G. Marcel and A. Camyu is investigated. J.-P. Sartre and G. Marcel considered the question of identity as the question of the relationship of human subjects are found out. In dealing with others existence we know and discover yourself is established. A person acquires and retains its identity thanks to rebellion is approved.

Keywords: human, identity, existence, being-in-itself, being-for-itself, freedom, responsibility, communication, rebellion.

Надійшла до редколегії 17. 02. 2013 р.

УДК 261. 6

О. О. Волинець

НУ «Львівська політехніка»

ГЛОБАЛЬНА ПРОБЛЕМА БІДНОСТІ У СОЦІАЛЬНОМУ ВЧЕННІ КАТОЛИЦИЗМУ

На основі аналізу соціальної доктрини католицької церкви, розкривається її бачення глобальної проблеми бідності як наслідку нерівномірності розвитку. Досліджуються теоретичні принципи соціального вчення католицизму – теоцентризму, теогуманізму, солідарності, субсидіарності, загального блага та їх практична реалізація церквою у подоланні сучасних глобальних проблем.

Ключові слова: соціальна доктрина католицизму, глобальна проблема, церква, бідність, теоцентризм, теогуманізм, солідарність, субсидіарність.

Сучасний етап цивілізаційного поступу позначений складним явищем економіко-фінансової глобалізації, що проявляється в процесі зростання інтеграції національних економік у сфері обміну товарами і послугами та фінансових трансакцій. Цей процес спонукає все більшу кількість суб'єктів економіки враховувати глобальну перспективу в процесі ухвалення рішень щодо майбутнього розвитку. Наявність економічних та фінансових зв'язків між національними суб'єктами та безпрецедентна природа нової системи взаємовідносин відкривають перед глобальним суспільством все нові і нові можливості. Породжуючи нові сподівання, глобалізація, водночас, ставить низку складних питань, які потребують вирішення. Однією з найгостріших проблем сучасності постає проблема перерозподілу багатства між різними регіонами планети та подолання бідності у країнах, що залишилися осторонь соціально-економічного прогресу і опинились на маргінесі розвитку цивілізації. В цьому контексті актуальним постає дослідження католицького соціального вчення, в якому аргументоване теологічне обґрунтування джерел, проявів та шляхів подолання проблеми бідності та нерівномірності розвитку, які набули глобального характеру.

Аналіз проблеми бідності, як наслідку нерівномірності економічного розвитку в епоху капіталізму, був започаткований ще в енцикліці папи Лева XIII «*Regum novarum*», яка стала першою енциклікою Римських Архієреїв на соціальну тематику. У другій половині ХХ століття, а особливо після II Ватиканського Собору, дослідження соціальних, як позитивних, так і негативних проявів економічного розвитку стають дедалі масштабнішими. Соціальні

проблеми, які набувають глобального характеру, стають предметом аналізу цілої низки енциклік, зокрема: «*Populorum progressio*» Павла VI, «*Centesimus annus*» Івана Павла II, «*Caritas in veritate*», «*Verbum domini*», «*Sacramentum Caritatis*» Бенедикта XVI. У зазначених працях проблема бідності розглядається в контексті залежності економічного розвитку від християнських моральних норм та акцентується на необхідності творення нового глобального суспільного буття на засадах справедливості та солідарності. Соціальну теорію та харитативну діяльність Католицької Церкви з позиції соціального реалізму досліджували католицькі теологи А. С. де Воссе, С. Дзаманьї, Ю. Майка, В. Пшигода. Попри комплексний підхід до аналізу проблеми, дещо менше уваги автори приділяють питанню негативного впливу бюрократизації церковних структур на практичну реалізацію харитативної місії церкви.

Метою статті є аналіз документів II Ватиканського Собору, папських енциклік і праць католицьких теологів та дослідження позиції католицизму щодо джерел, практичних проявів та засобів подолання глобальної проблеми бідності, як наслідку нерівномірності розвитку.

Інтернаціоналізація економіки не є новим явищем. Економічно-фінансові зв'язки між різними регіонами та країнами існували завжди. Однак, сучасна природа таких зв'язків та інтенсивність їх формування стали основою для творення нового феномену – глобалізації. С. Дзаманьї виокремлює наступні складові елементи глобалізації: фінансовий характер економіки; третя промислова революція і транснаціоналізація технології; гіперконкуренція; утвердження культури контракту; поява світового громадянського суспільства [5, с. 144 – 158]. Панування *lex mercatoria* (лат. – торговий закон), планетарний масштаб трансакцій розмивають кордони між державами та обмежують свободу вибору для національних інституцій влади. Глобальний вимір економіки призводить до появи «багатства без націй» та «націй без багатства», що, в свою чергу, вимагає модифікації існуючих раніше концептуальних схем та категорій мислення.

Предметом і, водночас, причиною розвитку соціальної доктрини католицької церкви є людина, її гідність і права. Центральність людської особи, згідно соціальної доктрини католицизму є началом, осередком і метою суспільства. Людська особа, у християнському розумінні, перебуває поза межами будь-якої системи, будь-якої часткової логіки, будь-якого редукаціонізму та перебільшень, які не враховують належним чином гідність людської особи у її стосунках зі спільнотою. Відтак, соціальне вчення католицизму, виходячи з системного аналізу проблеми, пропонує не лише цінності і критерії оцінки, а й відповідні норми і напрямки дій, апелюючи до сумління.

В період динамічних і складних суспільних трансформацій, викликаних інтенсивним розвитком науково-технічного прогресу, на перший план виходить робітниче питання. Потреби капіталістичного устрою, нової промислової організації праці, експлуатація робітників та ідеологічні маніпуляції прихильників соціалізму і комунізму вимагають від церкви негайної та адекватної відповіді. Саме в цьому історичному контексті папа Лев XIII у енцикліці «*Regum novarum*» зазначає: «Все-таки було б добре, і з цим погоджуються всі, якби найнижчим верствам була надана термінова і результативна допомога, так як внаслідок нещасливих відносин дуже велика частина людей веде злиденне і нещасне життя, негідне людини» [9, с. 62]. Розглядаючи робітниче питання у реальних масштабах, енцикліка досліджує його соціальний і політичний виміри та дає їм належну оцінку у світлі доктринальних принципів, заснованих на Одкровенні, природному законі і моралі. Ці принципи лягли в основу методології дослідження та програми подальшої діяльності церкви у соціальній сфері. На думку Івана Павла II, енцикліку «*Regum novarum*» особливо доцільно популяризувати в країнах колишнього соцтабору, які, після «провалу реального соціалізму наштовхнулись на великі труднощі у справі відновлення» [8, с. 272].

Новий глобальний погляд на суть соціальної проблеми в цілому, та проблему бідності як наслідку нерівномірності розвитку, зокрема, був започаткований в енцикліці Павла VI «*Populorum progressio*». Енцикліка аналізувала відносини між слаборозвиненими, відсталими, в плані економічного розвитку, країнами третього світу та високорозвиненими економічно країнами Західної демократії. Павло VI проводить аналіз існуючого стану, не з позиції підрахунку нанесеної колишніми митрополіями шкоди колонізованим країнам, а з позиції соціальної справедливості у світовому масштабі. Енцикліка наголошує на небезпеках, які можуть виникнути в період остаточного краху колоніальної системи і нести в собі загрозу окремії людині, народам і міжнародному співтовариству в цілому. Вихід з-під колоніального рабства та прагнення держав третього світу до побудови незалежних національних держав утруднювався як причинами політичного, так і економічного порядку. Труднощі політичного характеру полягали у відсутності національної еліти та браку досвіду державотворення. Водночас, як колишні колонії, так і раніше незалежні держави третього світу, переживали економічні труднощі, викликані наступними причинами: низьким рівнем

освіти та наукового потенціалу; відсутністю економічної інфраструктури та необхідного рівня капіталовкладень; несформованістю соціальної структури; недостатнім розвитком промислового сектора економіки (переважно, всі ці країни були сільськогосподарськими); несприятливими умовами торгівлі на міжнародному ринку; тиском з боку більш розвинених держав [10, с. 402 – 403]. Як наслідок, поляризація світу відбулась, окрім, в політичному сенсі, в напрямку Захід – Схід ще й у економічному плані – на високорозвинену Північ і слабозвинений Південь. Позиція католицької церкви щодо вирішення цієї проблеми однозначна і полягає у заохоченні всіх суб'єктів міжнародної економіки до активних дій у напрямку забезпечення цілісного солідарного розвитку. Реалізація цього завдання вимагає такої концепції міжнародної економіки, яка б гарантувала справедливий розподіл ресурсів і враховувала економічну, політичну і культурну взаємозалежність всіх суб'єктів міжнародних відносин. Сьогодні на порядку денному стоїть питання подолання меж індивідуалістичної культури і необхідності пошуку нових моделей розвитку, які передбачають не стільки «підтягування всіх народів до рівня найбагатших країн, а те, щоб спільною працею побудувати достойне життя, утвердити гідність і збільшити творчий потенціал кожної людини, щоб вона могла жити згідно зі своїм покликанням: покликанням Божим» [8, с. 230 – 231].

Економічна модель розвитку промислово високорозвинених держав спрямована на створення величезної кількості багатств. Проте, коли йдеться про їх справедливий розподіл та розвиток найбільш економічно відсталих регіонів і зон, на поверхню виступають всі недоліки цієї моделі. Ця суперечність наявна і в країнах з високорозвиненою економікою, однак, апогею драматизму вона набуває у країнах що розвиваються. В першу чергу це стосується питання перерозподілу, неналежного привласнення і концентрації землі, яка у слабозвинених сільськогосподарських країнах є, водночас, і благом, і місцем праці, і основним фактором виробництва, і визначальним джерелом національного багатства [7, с. 8]. Впродовж останніх десятиліть, у країнах що розвиваються відбулось розширення спектру економічних форм господарювання за рахунок інтенсивного використання природних ресурсів, в першу чергу, землі, яка споконвіку належала корінному населенню, а тепер опинилась в руках, здебільшого, іноземних власників. Виникає парадоксальна ситуація, коли місцеве населення опиняється в статусі загарбників чужої, колись своєї землі. Вважаючи землю «основою всякої цінності і чинником їх об'єднання і самоутвердження... це населення залишається без своєї землі і культури» [7, с. 19] і змушене працювати на великих власників, або емігрувати в пошуках іншої роботи і, тим самим, наражати себе на небезпеку поповнити ряди злидених.

Після падіння тоталітарних політичних систем у Східній Європі постали нові проблеми, в основі яких лежали питання політичного та економічного переустрою держав, що стали на шлях демократизації та державного будівництва. Іван Павло II виділяє три небезпечні моменти, які можуть практично проявитися в посткомуністичну добу, серед них: загроза відродження тоталітаризму та авторитаризму; поява нових форм ідеологічного чи релігійного фундаменталізму; зростання у суспільстві споживацьких відносин [10, с. 453]. Після падіння тоталітарних режимів у країнах Східної Європи розпочався процес зближення та взаємного порозуміння між Заходом і Сходом в ході якого стало очевидно, що проблема бідності існує і у країнах розвиненої демократії. Ні ліберальні суспільства Заходу, ні соціалістичні Сходу не тільки не спромоглися викоринити проблему бідності і убогства, а й відмовлялись її визнавати. Реакція з боку обох типів суспільств була однаковою – якщо люди так живуть, це означає, що вони слабкі духом, безвольні, нероби, схильні до злочинства і насильства. Однаковими, на Заході і Сході Європи, були й конкретні заходи й дії – вигнання із суспільства, контроль, примусове виховання, покарання [4, с. 276-277]. Таким чином, найбідніший прошарок будь-якого суспільства («четвертий світ») опинився поза межами соціального, економічного та культурного життя і став основою специфічної соціальної групи – маргіналів.

Принципи теоцентризму, теогуманізму та універсалізму, які лежать в основі соціального вчення католицизму, передбачають визнання природного права людини на гідне життя не залежно від її приналежності до певної раси, національності чи соціальної групи. У зв'язку з цим, питання бідності та шляхів її подолання піднімалось на II Ватиканському Соборі і розглядалось з позиції екуменізму. У Душпастирській Конституції «*Gaudium et spes*» («Про Церкву в сучасному світі») Собор закликає християн до співпраці у справі побудови міжнародного ладу на засадах братерства і пошани прав усіх «і то тим більше, чим більша частина світу страждає ще такою великою нуждою, що самий таки Христос, здається, голосно закликає своїх учнів до любови бідних» [6, с. 614]. Собор зауважує, що деякі народи втішаються своїми достатками в той час, коли інші народи страждають від недуг, бідності, злиднів, голоду та хвороб [6, с. 614]. Багаті країни засвідчили свою

спроможність створювати матеріальний добробут, але часто досягають його за рахунок людини і найслабших соціальних верств. Не варто ігнорувати той факт, що кордони багатства і бідності проходять в середині самого суспільства, незалежно від того, чи воно розвинуте, чи ні. Соціальна несправедливість, навіть такі її форми як крайня бідність і злидні, існує в усіх суспільствах, незалежно від того, якого високого рівня економічного розвитку вони досягли. Визнаючи чесною самопожертву людини, особливо молоді, у справі допомоги іншим людям і народам, Собор акцентує на способах збору і розподілу допомоги, які не обов'язково повинні бути офіційними і організованими, водночас, їх «слід таки добре налагодити по єпархіях, націях і в цілому світі, об'єднуючи акцію католиків з іншими братами християнами» [6, с. 614].

Бідність не є явищем лише економічного порядку. Доволі часто вона виникає у моральній, етичній, духовній сферах та творить новітні форми, котрі часто проникають у заможні верстви населення, вражені відчаєм через відсутність сенсу життя, наркотичну залежність, страх перед самотністю в похилому віці, хворобою, наслідки екологічної кризи, загрозу миру та катастрофу війни. Люди все чіткіше усвідомлюють поєднаність спільною долею, котра вимагає спільної відповідальності, натхненної цілісним і солідарним гуманізмом. Людство відчуває і бачить, що ця єдність доволі часто обумовлена, або навіть, нав'язана технікою чи економікою, тому відчуває потребу поглибити моральну свідомість, відродити суспільну етику та збагатити духовність, які, на відміну від технократичного мислення, можуть спрямувати прогрес на досягнення істинного блага та стануть основою нового солідарного буття.

Однією з найбільш сталих і характерних настанов католицького соціального вчення, яка міститься вже у першій енцикліці «*Reserum novarum*», є – субсидіарність, як принцип соціальної філософії. Утвердження людської гідності неможливе без піклування про родину, групу, асоціацію, тобто, сукупність економічних, суспільних, культурних, професійних, політичних та інших об'єднань, які виникають спонтанно і творять громадянське суспільство. Відносини між окремими індивідами і проміжними суспільними групами у середовищі громадянського суспільства є первинними і виникають на основі творчої суб'єктності громадян. Мережа цих відносин укріплює соціальну матерію, закладає основи солідарної спільноти, дозволяє визнавати найвищі рівні соціальної діяльності [8, с. 264-265] і, таким чином, уможливує досягнення ефективного соціального росту. Принцип субсидіарності повинен визначати взаємовідносини громадянського суспільства і політичної спільноти, на яку покладається відповідальність за його дотримання. Водночас, джерело розвитку демократії знаходиться в площині суспільних відносин. Різнобічна діяльність громадянського суспільства є найадекватнішим шляхом розвитку соціального виміру людської особи, яка знаходить у різних видах суспільної діяльності необхідний простір для самовираження та самовдосконалення. Співробітництво у площині громадянського суспільства, навіть у своїх найменш структурованих формах, – це одна з найдієвіших реакцій на логіку конфлікту і нестримної конкуренції. Взаємовідносини у дусі солідарності та субсидіарності долають ідеологічні розбіжності і сприяють пошуку об'єднавчого начала. Громадянське суспільство, співпрацюючи з державою і ринком здатне зробити значний внесок у спільне благо, а, відтак, сприяти розвитку належної економічної демократії. Безумовно, вирішення глобальної проблеми бідності як наслідку нерівномірності розвитку не може відбутися на рівні локальних чи, навіть, національних структур. Глобальність проблеми вимагає глобального підходу до її подолання, а отже – залучення всіх міжнародних, як політичних, так і економічних суб'єктів і організації та церкви до співпраці на засадах солідарності.

Від початку свого заснування, церква завжди була свідомо свого покликання до харитативної діяльності у світі. В історії католицизму можна віднайти численні прояви міжнародної допомоги і солідарності. Заснована папою Григорієм X (1271 – 1276) організація «Апостольський Доброчинець» та перейменована у 1968 році папою Павлом VI у «Службу Допомоги і Доброчинності Святішого Отця», засвідчує особливу увагу Апостольської Столиці до універсального характеру харитативної діяльності [12, с. 91 – 92]. Однак, варто зауважити, що залучення церкви до вище згаданої діяльності протягом століть було значно обмежене стосовно здійснення реальних потреб. Розвиток науково-технічного прогресу минулого століття створив для церкви можливість не тільки чіткіше розпізнавати та аналізувати суспільні проблеми, але й дав можливість створити організовані структури міжнародної харитативної діяльності. На сьогоднішній день, допомога окремим людям, родинам чи навіть групам людей є недостатньою. Нагальною проблемою постає необхідність зміни актуальних суспільних структур, що домінують у певних регіонах та утримують людей у постійній бідності.

Можна визначити наступний потрійний обсяг координування діяльності харитативних організацій у католицькій церкві: внутрішньо церковна координація; екуменічна співпраця

з іншими християнськими церквами; співпраця із позаконфесійними регіональними та міжнародними організаціями. Основні харитативні імперативи католицької церкви реалізуються, перед усім, через дві інституції: «Caritas Internationalis» (заснована папою Пієм XII у 1951 році) та Папська Рада «Cor Unum» (заснована папою Павлом VI у 1971 році). «Caritas Internationalis» – це конфедерація міжнародних католицьких організацій, що займаються харитативно – соціальною діяльністю. По відношенню до церковної влади, хоч і апробована нею, все ж втішається значною автономією у своїй діяльності. До основних завдань конфедерації належить не тільки координація співпраці міжнародних харитативних організацій, але й залучення до покращення умов життя найбільш знедолених народів, а також допомога у випадку катастроф та стихійних лих. «Caritas Internationalis» в міжнародному обсязі також організовує співпрацю із поза церковними харитативними організаціями. Папська Рада «Cor Unum» посідає домінуючий статус стосовно всіх харитативних інституцій, організацій та спільнот, що діють у межах церкви, а також є потужним знаряддям католицизму у справі реалізації його онтологічної функції – дияконії (служіння) у світі. Як один з чисельних прикладів, можна навести тісну співпрацю Папської Ради «Cor Unum» та «Caritas Internationalis» у 1984 році для подолання голоду в Ефіопії [8, с. 111-114].

Високорозвинена організація вище згаданих церковних структур, водночас, тягне за собою чимало загроз і небезпек, серед яких: бюрократія; невинуватене нарощення адміністративного апарату; рутинність; прагматичний підхід до допомоги; апатія і конформізм осіб, залучених до організаційних структур. Бажано, щоб церква вчасно розпізнавала та максимально нівелювала наслідки таких небезпек. Незважаючи на відмінності у статусі, структурах та формах праці «Caritas Internationalis» та «Cor Unum», все ж їхня діяльність є продуктивною і корисною для компліментарності та інтегральності праці.

Розвиток соціального вчення католицизму позначений перманентністю та динамізмом. Після II Ватиканського Собору всі Римські Архієреї звертались до аналізу глобальних проблем та пропонували шляхи їх подолання з позиції теоцентризму та гуманізму. Широкого резонансу у світі набула енцикліка Бенедикта XVI «Caritas in Veritate», присвячена аналізу інтегрального розвитку людства на сучасному етапі. Папа зазначає, що автономність економіки від морального впливу призвела до зловживання економічним інструментарієм та творенні економічних «суспільних і політичних систем, що потоптали свободу особи і суспільних груп, і які саме з цього приводу не змогли забезпечити обіцяної справедливості» [1, с. 52]. У Апостольському повчанні «Sacramentum Caritas» папа Бенедикт XVI закликає не тільки ієрархію але й усіх християн і людей доброї волі до поглибленого вивчення суспільної науки церкви. Вірні церкви, а особливо, члени церковних благочинних інституцій, беручи участь у сакраментальних практиках, отримують категоричний моральний імператив політичної і суспільної відповідальності. У цінній спадщині суспільної науки церкви, у її стародавній традиції знаходяться елементи, котрі визначають вектор вразливості християн на гострі суспільні проблеми. Ця наука, що визрівала протягом двох тисячоліть існування церкви, характеризується реалізмом та рівновагою, що сприяє уникненню хибних компромісів та порожніх утопій [11, с. 170-172]. Усвідомлюючи зв'язок між слуханням Слова Божого і безкорисливим служінням людині, папа акцентує на необхідності перетворення вислуханого слова у конкретні вияви любові до ближнього, особливо до убогих та наголошує, що: «...любов буде потрібною завжди, навіть у найсправедливішому суспільстві...хто бажає усунути любов, той ризикує позбутися людини як такої» [2, с. 152]. В енцикліці «Spe salvi» Бенедикт XVI наголошує на необхідності внутрішнього переродження людини, зміни її відношення до самої себе та світу через молитву. Звертаючись до Бога людина не повинна просити поверхневих і вигідних для неї миттєвих речей. Вона має «очищати свої бажання і надії... звільнитися від своєї таємної брехні, якою одурює саму себе» [3, с. 38]. В контексті глобальних проблем, це твердження Бенедикта XVI можна потрактувати як заклик до гуманізації економіки, спрямування її розвитку у напрямку забезпечення потреб людства та відмови від отримання надприбутків за рахунок інших людей, а у глобальному масштабі – цілих народів і континентів. Наголошуючи на совісті, як визначальному критерії діяльності папа зазначає: «Кожен серйозний і справедливий вчинок людини є надією у дії, передусім у тому сенсі, що через нього ми намагаємося реалізувати наші надії, великі й малі; вирішуємо те чи те важливе для подальшого життя завдання; своїми зусиллями робимо внесок у те, щоб світ став трохи світліший і людяніший, відкриваючи тим самим двері в майбутнє» [3, с. 39].

Висновки. Аналіз соціальної доктрини католицизму засвідчує, що дослідження глобальних проблем, зокрема, бідності як наслідку нерівномірності розвитку, католицька церква здійснює на основі системного підходу та принципів теоцентризму, теогуманізму, солідарності, субсидіарності, загального блага та залежності діяльності від морально-

етичних норм.

Соціальне вчення католицизму можна розглядати у двох аспектах – теоретичному та практичному. На рівні теоретичного аналізу, суспільна наука католицької церкви досліджує причини та прояви глобальних проблем, які, з позиції католицизму, виникають внаслідок гріховної природи людини, прагнення до постійного збагачення та отримання надприбутків, відсутності морального підґрунтя економічної діяльності, нерівномірності у розвитку різних регіонів та континентів, відсутності доброї волі та любові до ближнього.

Визнаючи глобальний масштаб проблеми бідності, католицька соціальна доктрина містить в собі практичні рекомендації щодо можливих шляхів її подолання, а відтак, потребує подальшого обґрунтованого наукового аналізу. Звертаючись до всіх суб'єктів міжнародного співтовариства, католицька церква закликає до творення якісно нового світового громадянського суспільства, заснованого на принципах солідарності та субсидиарності. З цією метою церква сама активно включається у цей процес через співпрацю з міжнародними організаціями, харитативну діяльність, створення благодійних структур, надання гуманітарної допомоги окремим людям, народам та державам. Наголошуючи на необхідності визнання та дотримання прав людини та її особливому статусі як Творіння на Образ і Подобу Бога, католицька церква прагне залучитися підтримкою й інших християнських церков та конфесій і всіх людей доброї волі, що дозволить вирішувати та долати глобальні проблеми на глобальному рівні міжнародної співпраці.

Бібліографічні посилання:

1. Венедикт XVI. Caritas in Veritate. Любов у правді / Венедикт XVI. Енцикліка Любов у правді Вселенського Архієрея Венедикта XVI про інтегральний людський розвиток у любові та правді. – Жовква: Місіонер, 2010, 128 с.
2. Венедикт XVI. Verbum Domini. Слово Господнє / Венедикт XVI. Післясинодальне апостольське повчання Святішого Отця Венедикта XVI єпископам, духовенству, богопосвяченим особам та вірним мирянам про Слово Господнє в житті та місії церкви. – Львів: «Свічадо», 1011. – 176 с.
3. Венедикт XVI. Spe salvi. Спасенні надією / Венедикт XVI. Енцикліка Спасенні надією. Про християнську надію. – Львів: «Місіонер», 2008. – 60 с.
4. Воссе А. Про соціальний захист найубогіших / Альвін ван Стенвейк де Воссе / Соціальна доктрина церкви (Збірник статей). – Львів: «Свічадо», 1998. – С. 276 – 284.
5. Дзамань С. Глобалізація як специфічна риса постіндустріальної економіки: економічні наслідки та етичні можливості / Стефано Дзамань / Соціальна доктрина церкви (Збірник статей). – Львів: «свічадо», 1998. – С. 142 – 160.
6. Душпастирська Конституція Про Церкву в сучасному світі / Документи II Ватиканського Собору. – Львів: «Свічадо», 1996. – С. 499 – 619.
7. За кращий розподіл землі. Виклик аграрної реформи / Папська Рада «Справедливість і мир». – Львів: «Свічадо», 1998, 67 с.
8. Иоан Павел II. Энциклика «Centesimus annus» («Сотой годовщине») / Энциклики Его Святейшества Папы Римского 1891, 1981, 1991 г. г. о труде, человеческой жизнедеятельности, нравственности и морали. – Киев: Институт праксеологии, 1993. – С. 185 – 278.
9. Лев XIII. Энциклика «Regum novarum» (О новых вещах) / Энциклики Его Святейшества Папы Римского 1891, 1981, 1991 г. г. о труде, человеческой жизнедеятельности, нравственности и морали. – Киев: Институт праксеологии, 1993. – С. 59 – 106.
10. Майка Ю. Социальное учение Католической Церкви / Юзеф Майка. – Рим – Люблин: Издательство Святого Креста, 1994. – 480 с.
11. Benedykt XVI. Posynodalna adhortacja apostolska Sacramentum Caritatis / Benedykt XVI. – Kraków: wydawnictwo AA, 2007. – 182 s.
12. Przygoda W. Funkcja charytatywna Kościoła po Soborze Watykańskim II / Wiesław Przygoda. – Lublin, 1998/ – 271 s/

Вольнец О. А. Глобальная проблема бедности в социальном учении католицизма.

На основе анализа социального учения католической церкви, раскрывается ее видение глобальной проблемы бедности как следствия неравномерности развития. Исследуются теоретические принципы социального учения католицизма – теоцентризма, теогуманизма, солидарности, субсидиарности, общего блага и их практическая реализация церковью в преодолении глобальных проблем.

Ключевые слова: социальная доктрина католицизма, глобальная проблема, церковь, бедность, теоцентризм, теогуманизм, солидарность, субсидиарность.

Wolynets O. Poverty as a global problem in Social Doctrine of Catholic Church.

Based on the analysis of the Social Doctrine of the Catholic Church, this particular article expands its vision in the matter of global poverty as a consequence of unequal development. The article investigates the theoretical principles of social teaching of Catholicism – theocentrism, theohumanism, solidarity, subsidiarity, commonwealth, and their practical realization within the church in overcoming of the contemporary global problem.

The aim of the article is to analyze the documents of the Second Vatican Council, Papal Encyclicals and Catholic theologian's researches upon the position of Catholic Church on sources, practical displays and means of overcoming of global poverty which is displayed as a result of uneven development.

Conclusions. Analysis of Social Doctrine of Catholic Church on the research of global issues such as matter of consequence of unequal development shows that Catholic Church provides a systematic approach based on principles theocentrism, theohumanism, solidarity, subsidiarity, commonwealth, and dependence of moral and ethical norms.

The social teaching of Catholic Church can be developed in theoretical and practical analyses. The theoretical analysis of Social Doctrine of Catholic Church explores reasons and manifestations of global problems, which appear within sinful nature of human being. Taking into account the perspective of Catholicism, those are: the desire to constant enrichment and obtainment of the profits, lack of moral foundation in economic activities, unequal development of different regions and continents, and lack of good will and love to your neighbor.

Recognizing the problem of poverty global scale, Catholic Social Doctrine contains practical recommendations on possible ways of solution of this particular question. Therefore, it also requires further detailed scientific analysis. As a result, Catholic Church calls to create new global civil society based on the principles of solidarity and subsidiarity. This proposition is referring to all the subjects of the international society. For this purpose, the church itself is actively involved in this process through the cooperation with international organizations, charitable activities, and humanitarian assistance to individuals, and even whole nations. Catholic Church seeks support of other Christian churches and rites and all people of good will in the matter of solution and overcoming worldwide challenges on the global level of international cooperation. Catholic Church emphasises all the said based upon the need for recognition and respect for human rights and human's special status as a creation made after image and likeness of God.

Keywords: Social Doctrine of Catholic Church, the global problem, the church, poverty, theocentrism, theohumanism, commonwealth, solidarity, subsidiarity.

Надійшла до редколегії 01. 03. 2013 р.

УДК 32: 001. 891. 3 (075. 8)

О. В. Воронянський

*Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка*

МАСОВА СОЦІАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ПРОЦЕС РЕАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ НАД СУСПІЛЬСТВОМ

Автор аналізує феномен масової соціальної комунікації як процесу здійснення політичної влади. Коротко розглянуто системні функції, ресурсне забезпечення та суб'єкти масової соціальної комунікації з точки зору політичних відносин. Обґрунтовано необхідність розгляду держави як одного з основних каналів масової соціальної комунікації.

Ключові слова: масова соціальна комунікація, ресурси влади, держава, політична влада.

Одним із основних питань теорії соціальної комунікації є проблема соціального значення комунікації, яка характеризує різноманітність зв'язків та відносин, що виникають у людському суспільстві.

Можна виділити кілька основних підходів до розуміння сутності соціальної комунікації в сучасній науці. Зокрема, масова соціальна комунікація розглядається як:

- механізм, завдяки якому забезпечується існування та розвиток людських відносин, який включає в себе всі розумові символи, засоби їх передачі у просторі та збереження у часі (Чарльз Кулі);
- обмін інформацією між складними динамічними системами та їх частинами, які здатні приймати інформацію, накопичувати її та перетворювати (Аркадій Урсул);
- інформаційний зв'язок суб'єкта з тим чи іншим об'єктом (Мойсей Каган);
- спосіб діяльності, який полегшує взаємне пристосування людей (Тамотсу Шибутані);
- акт відправлення інформації від мозку однієї людини до мозку іншої (Пол Сміт, Кріс Беррі, Алан Пулфорд);
- специфічний обмін інформацією, процес передачі емоційного та інтелектуального змісту (Андрій Зверінцев, Альвіна Панфілова).

У соціології масову комунікацію описують у термінах або соціального спілкування, або соціального обміну, або соціальної взаємодії. Спільним у цих описах є те, що йдеться про символічні форми взаємозв'язку в суспільстві, тобто про такі, що репрезентують циркулюючі в соціумі знання, цінності, норми, значення – письмові та аудіовізуальні тексти. Однак традиційне обмеження на цій основі інституційної підсистеми масових соціальних комунікацій лише медійними, культурно-інформаційними та освітніми інституціями не є науково обґрунтованим.

У цілому можна говорити про існування двох підходів до визначення сутності комунікації – механістичного та функціонального. Механістичний підхід розглядає масову соціальну